

מי יבחר? איך יבחר? לפי מה יבחר?

רודה בהם כאוות נפשה. היא הפכה לגננת הלאומית. גם מחוץ למפלגתה, התייחסו אליה מנהיגי הימין והשמאל כימעט בהכנעה. איך התחוללו כל הפלאים האלה?

אין ספק שיש לוקוף חלק נכבד מן התופעה על חשבון תכונותיה האישיות. גם כאן, הספרנותיה הם מקור כוחה.

גולדה היא אשה פרימיטיבית. עולמה הרוחני מסוגר במעגל צר של צדקנות חסודה. בהיותה בלתי-אינטלקטואלית לחלוטין, אין לה הכושר המינימלי לראות את נקודת-ההשקפה של הזולת, לא כל שכן של היריב. משום כך חסרים לה הכישורים הבסיסיים של מדינאי.

בזירה הפנימית, כל אלה הן מעודת השוות זהב טהור.

המוני העם חושדים תמיד באינטלקטואלים, ואינם יכולים לעקוב אחרי מעוף הרוח של המדינאי היוצר, המקדים את דורו.

אחרי מעוף המחשבות של גולדה יכולה לעקוב גם מוכרתי-דינים בשוק.

גולדה היא חקנית ברמה נמוכה — שהיא בדיוק הרמה היעילה לגבי אנשים פרימיטיביים. היא משחקת את ה"ידישע מאמע" המושלמת — שאליה מתגעגע, בסתר ליבו, כל גבר יהודי טוב ("אדיפוס שמדיפוס, העיקר שאתה אוהב את אמא").

לדבריה חסרים הברק הריטורי המצוחצח של אבא אבן, הפשטות החיננית של משה דיין, הגמישות הצברית של יגאל אלון. אין לה שליטה בשום שפה, וכל דיבורה מוגבל לעשרים סיסמות ולמאתיים מילים. אבל היא משכנעת יותר מאבן, דיין ואלון גם יחד, מפני שאותן עשרים סיסמות פונות ישר אל המישפטים הקדומים הפרימיטיביים ביותר של האדם היהודי: שינאת הגויים, הרגשת העליזנות, "העולם כולו נגדנו".

העקרונות המחשבתית המוחלטת שזה נראית כנוקשות ראוייה לשבח של אשה חזקה כסדע, ההתחכמויות הפולמוסיות הזולות שלה נראות כמלאכת-מחשבת של ויכוח.

כל התכונות האלה מילאו תפקיד בעלייתה המסחררת ברקיע הפופולריות הלאומית. אבל יש סיבות חשובות יותר — שאינן תלויות כלל באישיותה של גולדה. ורוקא הן החייבות לעמוד לנגד עינינו, כבואנו לחשוב על ראשיה-הממשלה הבא.

ראש הממשלה הבא

חזר לא ליום שבו נפטר לוי אשכול, בפברואר 1969. הפיאודלים הגדולים של המערך פתחו במגעים דחופים ביניהם. היה צורך למנות ראש-ממשלה חדש בלי שהייה, כדי למנוע צל של משבר. שני המועמדים העיקריים היו אז משה דיין ויגאל אלון.

אלון, כסגן ראש-הממשלה, כבר ישב ראש ביישובות הממשלה, כיהן כראש-הממשלה בפועל. הפרס הגדול נראה בתחום השתנו. דיין, לעומת זאת, סמך על פופולריותו, וביקש להפוך סוף-סוף את הכאריזמה למטבע פוליטי עובר לסוחר.

אולם הדוכסים רבי-העוצמה לא רצו בשניהם. קודם כל, מפני ששניהם לא היו אנשי מפא"י. מינוי כל אחד מהם יכול היה לסכן את עמדותיהם של הרבניה-הרבה אנשי מפא"י טובים, מלמעלה עד למטה.

חוק מזה, פחדו כולם מפני משה דיין, המוחזק בעיניהם כאיש כתיי אחראי. אולם כוחו של דיין הספיק כדי לחסום את דרכו של אלון.

ואילו האיש החזק — ספיר — לא רצה אז להיות ראש-הממשלה.

הכל הבינו שבמצב זה אין לבחור בראש-הממשלה קבוע, לאורך ימים. נוצרה מעין הסכמה אילמת שכדאי לדחות, לפי שעה, את ההכרעה האמיתית, ולבחור במועמד-ביניים.

מישהו שיסתום את החור לזמן-מה, לשנה-שנתיים. כדי שיבשילו בינתיים התחליטים בתוך המערך ויתגבש מועמד סביר.

רק כך, ובחלקשר זה, צף שמה של גולדה מאיר.

כיבשה בין אריות

ולדה מאיר נראתה לרבים כמועמד זמני סביר. לא בשל מעלותיה, אלא דווקא בשל הספרנותיה.

קודם כל, מצב בריאותה היה בכי רע. היא היתה נכנסת ויוצאת בביתה-החולים. תמונת בריאותה הרופפת — שפורסמה אז בהעולם הזה — היתה ידועה היטב לחברי החוג המצומצם של הפיאודלים הבכירים.

היה ברור לכל כי במצבה זה לא תוכל גולדה מאיר לכהן בתפקיד הרם. הדורש

מאח

אורי אבנרי

מאמץ גופני כה רב, יותר מאשר חצי שנה או שנה. שנית, גולדה היתה שנואה בארץ מאין כמוה.

הציבור זכר את עמדתה במאי 1967, כאשר התנגדה להקמת ממשלת הליכוד ולמסירת תיקי-הביטחון לידי משה דיין. בטענה שמפא"י אינה זקוקה לשותפים לניצחון.

או, כמוכירת מפא"י, עוררה נגד עצמה מסע-הסתה פרוץ והפגנות של נשים. בשנתיים שלאחר מכן, לא השתפרה תדמיתה של גולדה. בן-גוריון אמר שהיא גדולה רק בשינאה. בעיני רבים הצטיירה כאשה קטרגנית, אכולת-שינאה, צרתי-אוק.

אשה כזאת, השבו הפיאודלים, לא תצבור בידיה כוח אישי גם כשתהיה ראש-הממשלה, ואפשר יהיה להיפטר ממנה בקלות כבוא העת.

לכן נבחרה גולדה — להיות מעין יושבת-ראש לעת-מצוא, שתשב לה בשקט בין האריות — דיין, ספיר, אלון, אבן.

לביאה מול כבשים

המשך ידוע. גולדה הפתיעה את כולם. האריות הפכו תוך חודשים מעטים לכבשים חלושות מאוד.

הפלא הראשון היה גופנה. המחלות נשרו מגולדה, כמו טיפות-מים מעיורו של כלב מתנער.

כוחה חזר אליה, יחד עם עולמיה. היא הפכה צעירה יותר, רעננה יותר, ונושאת בנקל במאמץ גופני יומיומי שכימעט לא ייאמן (בלשון ההלצה הירושלמית: "מיקרה יוצא-דופן של בריאות פסיכוסומאטית!").

השילטון והכוח שיפרו את מצבה הגופני. הם שיפרו גם את תדמיתה.

זהו הפלא השני. ערב בחירתה, זכתה במישאלי-פופולריות (גם הרציניים שבהם) בפחות מאחוז אחד. כעבור כמה ימים בלבד עלתה פופולריותה ל-80% ומעלה. ושם היא עומדת מאז ללא תזוזה.

גדולי האומה, שעוד אתמול נראו כענקים, הפכו אצלה לילדי גן-ילדים, כשהיא

לא עוד פרימוס

קאליגולה המנוח, הקיסר הרומאי השלישי, מינה את הסוס שלו לתפקיד של קונסול (מישרה בכירה מאוד בימים ההם).

אינו היה הסוס הנ"ל זוכה בימינו לתפקיד ראש-הממשלה, היה מרכז בידיו במהרה פופולריות עצומה וכוח פוליטי רב.

זהו תהליך, שיש לתת עליו את הדעת. אין הוא מיוחד לישראל, אלא לעולם כולו. היו ימים כאשר ראש-הממשלה לא היה במדינות רבות אלא PRIMUS INTER PARES — "ראשון בין שווים". ימים אלה חלפו, אולי לבלי שוב.

בכל העולם הדמוקרטי משתווה מעמדו של ראש-הממשלה יותר ויותר לזה של הנשיא בארצות-הברית, המרכז בידיו להלכה, ואף למעשה, את כל השילטון הביצועי במדינה.

השרים האמריקאיים אינם אלא עוזרים של הנשיא. היכול למנותם ולפטרם כאוות נפשו. אין הנשיא חייב לכנס את ממשלתו, כגוף קולקטיבי, ושום דבר אינו מוחלט ביישובות הממשלה, אף כשהן מתקיימות. בכל ענייני הפנים והחוץ, הכלכלה והביטחון, ההכרעה הסופית והקובעת היא החלטתו האישית הבילעדית של הנשיא.

צרפת עברה למישטר נשיאותי-למחצה. בבריטניה, הפך ראש-הממשלה לשליט עליון.

ראש-הממשלה בן-גוריון

הממנה שרים והמפטר אותם — למעשה, אם לא להלכה. בכל העולם מנוהלת מדיניות החוץ על-ידי ראשי-הממשלות. בעוד ששרי-החוץ הפכו למסדי-ביצוע טכניים.

מדוע זה קרה?

יש לכך הסברים רבים. התפתחות אמצעי-ההתקשורת מאפשרת שליטה מרוחק. השגיר, שהיה פעם נאלץ לקבל החלטות גורליות ודחופות על דעת עצמו, הפך דורך בצילינדר, המעביר מיברקים. אין שום החלטה שראש-הממשלה אינו יכול לקבלה בעצמו, על פי מידע מעודכן ביותר, ולהעבירה תוך שניות לכל מקום בעולם.

ראש-הממשלה יכול כיום לשלוט על תנועותיו של כל גרוד בסערת